

[1998-11-23](#)

Familieminner

MIKAEL GODØ

Bøker

[Linn Ullmann](#) skriver om mødre, døtre og ektefeller som elsker hverandre.

"Før du sovner" er en oppstykket roman, men sjarmerende og klok, skriver Mikael Godø

i denne anmeldelsen av Ullmanns debutroman.

Årets "hype" er ankommet landets bokhandlere. De involverte har skrytt debutromanen opp i skyene og videre ut i atmosfæren. Der skal den henge i vektløs, utenomjordisk tilstand en god stund, ihverfall til julehandelen er over. Det kan forsåvidt nevnes at de som har uttalt seg så langt, har vært forlagssjefer og litterære agenter fra hele den vestlige verden.

Boken ble, som de fleste har fått med seg, ikke nominert til Brage-prisen. De tre utvalgte var alle utpreget litterære romaner, og [Linn Ullmann](#) ble funnet for lett, men i motsetning til disse tre, kommer "Før du sovner" ut i landets største bokklubb. Den er med andre ord en roman som appellerer mer til den jevne bokleser enn til de profesjonelle smaksdommerne, i den grad vi skal tolke Brage-juryer og bokklubb-konsulenter.

[Linn Ullmann](#) vil øyensynlig ikke støtte seg på noe eller noen når hun nå debutterer som forfatter. På omslaget står det bare: "født i 1966. Dette er hennes første roman." Det sies ingenting om at hun er datter av den og den, eller at hun allerede har skapt seg et navn som journalist, kritiker og spaltist. I tillegg er frisyren mer moderlig og mindre chic enn ellers.

Det er interessant å observere journalister og skribenter som tar steget over i den skjønnelitteraturen. For undertegnede har [Linn Ullmann](#) vært interessant å følge både som kompetent bokanmelder og engasjert spaltist i Dagbladet. Hun hadde en stemme det var verdt å få med seg, og nå har altså denne stemmen skrevet en hel roman. Riktignok snakker vi her om en helt annen sjanger, men en forfatter legger vanligvis såpass mye av sin personlighet i den prosa hun skriver, det være seg i avis eller bokform, at forskjellen ikke blir så stor. Humoren, graden av ironi, hangen til patos og tragedie, ømheten for de menneskene hun skriver om - alle disse elementene er det mulig å kjenne igjen.

La oss begynne med fortelleren. Hun heter Karen og er et likandes kvinnfolk på 29, bosatt på Majorstua. Hun er leken og spontan på en måte mange kvinner drømmer om å være, og som menn fantaserer om å bli forført av. Hun velger seg ut menn som hun skal forføre, og hun gir seg ikke før hun får viljen sin igjennom. Mennene er trege, men mykner når Karin setter i gang sine forestillinger, det være seg å fortelle hårreisende skrøner, være innpåsliten på super'n eller synge Gershwin for den utvalgte på Theatercaféen. Disse hendelsene fremstår som rendyrket og munter romantikk, men er samtidig utilslorete fantasier om forføring som sjelden fungerer i virkeligheten.

Drømmeren Karin er ikke lett å bli klok på. I likhet med som mye i denne romanen, er hun en fragmentert skikkelse. Hun flykter unna seg selv, tar seg altfor sjelden tid til å finne ut av seg selv. Dermed finner heller ikke leseren ut av henne, eller rettere sagt, inn i henne.

Store deler av romanen er en ukronologisk utlegning av Karins

minner. Dermed blir resten av persongalleriet portrettert på samme oppstykkede vis. Familiemedlemmene går ut og inn av handlingen. Vi møter den ensomme, litt skjøre og hjelpeløse faren, som flyttet til Tøyen fordi han ikke orker å leve sammen med Anni på Majorstua, som er "avhengig av å bli sett og elsket og forgudet til enhver tid". Moren Anni er den uimotståelige kvinnen som gråter når hun ser sultende barn på tv, som flyttet fra New York til Norge sammen med mormoren, etter at morfaren Rikard Blom døde og forretningen gikk konkurs i 1942, bare elleve år etter at han gikk i land på Ellis Island for å søke lykken.

Vi møter også en rekke andre familiemedlemmer, blant andre den demonstrativt hatske tante Selma, og ikke minst Karins suicidal søster Julie, som likevel er den av dem som gifter seg og får barn. Julies sønn, Sander, blir vi kjent med i siste kapittel, som foregår i desember 1998.

Romanen har stoff i seg til å bli et skjebnetungt epos, men blir aldri det. Ikke dermed sagt at Ullmann har feilet. Hun skriver med en form for patos, men heldigvis ikke i samme toneleie som Ibsen og andre tragediediktere. Ullmann skriver med hva vi forsøksvis kan kalle intim patos. Hun skriver om nære familierelasjoner, mennesker som må forholde seg til hverandre på grunn av den evinnelige kjærligheten, det være seg i ekteskap hvor den har forsvunnet, eller som i forholdet mellom Karin og moren: "Karin, jeg elsker deg fordi jeg er moren din, men jeg liker deg ikke noe særlig." [Linn Ullmann](#) skriver om de ømme, sårbare øyeblikkene av kjærlighet, for eksempel når vi betrakter noen vi er glad i "før de sovner". Hun har en stemme som bryr seg om mennesker.

"Før du sovner" har mange fine partier, spesielt bryllupsskildringen som rammer inn bokens første tredjedel, og beskrivelsene av New York på 30-tallet flyter også fint. Romanen er strukturert som et puslespill, men det ferdige bildet er ikke så lett å skjønne seg på. Tankene går i retning av høstens markedsvinner på herresiden, Erik Fosnes Hansens "Beretninger om beskyttelse", som var en halv roman. Ullmann har kanskje skrevet trekvart roman. Uten noen som helst sammenligning for øvrig, vel å merke.

Kanskje kommer det en fortsettelse. Det ville vært fint å møte Karin igjen. Vi er ikke bortskjemt med lekne forførersker i norsk litteratur.

[Linn Ullmann](#)

"Før du sovner"

Tiden

- Mikael Godø er frilansskribent og anmelder litteratur.